PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL
248
M478C8
1876

Mihrī, Meḥmed
Culus nāme-'i Sulṭān

1382

8A/195

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL Mihrî, Mehmed
248 Cülûs nâme-'i Sulṭân
M47C85
1876

جلوس نامهٔ سلطان عبدالحمید خان ثانی

Mihri, Mehmed

جلوس میامن مأنوس وتقلید سیف الای والاسی ایله وکلای
فخام حضراتی حقنده باب عالی ترجمه اوطه سی
خلفاسندن محمد مهری افندینك اثریدر

Culūs nāme-i Sulṭān ʿAbdül-ḥamīd Ḫān

معارف نظارت جلیله سنك رخصتیله ایلك دفعه
اوله رق طبع اولنمشدر

١٢٩٣

LIBRARY
DEC 6 1971
UNIVERSITY OF TORONTO

PL
248
M478C8
1876

حامی حمی الملة والدین امام الغزاة والمجاهدین سلطان البرین وخاقان البحرین وارث تخته خلافت ومؤسس بنیان عدالت اولان سلطان عبد الحمید خان ثانی افندمز حضرتلرینك جلوس میمنت مأنوس خلافتپناهیلری حقنده تنظیم اولنان رساله در

(تأریخ برای جلوس)

مژده ای دانشوران کشور علم و هنر
مژده ای غیرتکشان امت عثمانیان
ایلدی اجلال ایله اورنك شاهی یه جلوس
شهریار جم حشم عبد الحمید عدل ران

آل عثمان تختنه عدالیله ویردی زیب و فر
اول سپهر سلطنت خورشید اوج عزوشان

شانی تجبیل ایدر جنس بشر نوع ملك
اولدی اول شاه جهان مرغوب ارض وآسمان

بولدی احوال وامور مملکت فیض جدید
کلدی جسم وهیئت اسلامیانه تازه جان

دشمنان دین ودولت اولدیلر غرقاب غم
دوستان ملك وملت اولدیلر هپ شادمان

آسمان طوردقجه طورسون اول شه کردون جناب
ایلسون فتح وظفرله دائما تجدید شان

صاف اولوب ایٔنهٔ شوکتنمای دولتی
کورمسوز کرد کدر یارب هیچ بر وقت وآن

چیقدی دو چشم عدوه بری دیدم تاریخنی
اولدی خان عبدالحمید عزیله سلطان الزمان

١٢٩٣

{تاریخ دیکر}

دعا کویانه مهری جوهرین تاریخنی سویله
جلوس حضرت سلطان حمیدی سعد ایده مولی

(فارسی العباره تاریخ دیکر)

له الحمد ای مسلمانان شه فرخ تبار آمد
تجلی از جناب حق بهردار ودیار آمد

مرام جمله حاصل شد چو برتخت جهانبانی
شهنشاه جهان سلطان حمید نامدار آمد

کجا نعمت ازین بهتر شود درکون تا محشر
بر اورنك عدالت سایهٔ پروردکار آمد

لوای دین بکیوان شد بنای ظلم ویران شد
فساد وفتنه پنهان شد عدالت برقرار آمد

معین شرع پیغمبر مبین آیت انور
مهین کهتر ومهترشه کردون وقار آمد

زشادی ونشاط اهل جهان یکباره شد خرم
بروی جملهٔ عالم مسرت بیشمار آمد
چه شادی انکه شوق وذوق وخندان ریخته بردل
که هر خاری بچشم اهل دل چون لاله زار آمد
نیاید مدحت رشد ورشادش درکف تعریف
زبان خامه، دروصفش اکرچه درنثار آمد
سخنرا مختصر خوان مهریا کز لطف ویمن حق
برای مسلمین خیر من الله شهریار آمد
کند تبشیر خامه عالمه تاریخ کوهربار
شه فرخ شعار عبدالحمید کامکار آمد

١٢٩٣

(تقلید سیف همایون الای والاسی حقنده مدایح)
(وستایش حاوی قصیده‌در)

جوهر تیغش بنازم با چنین . جسم نزار
چون کمر بست ازسر حدت به پیش شهریار

سر فرو داورد اول از تواضع بر زمین
با نیاز وخدمت واخلاص وذل وافتقار

تا بپا لاکرد منزل ازره پستی نعم
افتقار اخر رساند مردابر افتخار

فخر ازین به از نثار خاکپای پادشاه
شد چنین سرتاپا ازهر جهت کوهر نکار

هم زظل فیض جود دست بوسش تاابد
حکم او جاری بشرق وغرب چون لیل ونهار

فتح ونصرت سال ومه چون جوهرش اندر نظر
خشم وهیبت روز وشب چون حد تش اندرکنار

رحمت واحسان جو آبش دائما اندر یمین
خرفته وخسران چو برقش دمبدم اندر یسار

بوستان مؤمنین ازاب او سر سبز وشاد
کشت زار ظالمین از نار برقش خشك زار

موج ابش میدهد برگلشن طاعی نمو
نار برقش می شود برخرمن طاغی شرار

منبع احسان وجود ازاب وی گردیده جمع
مجمع عصیان ونخل ازنار برقش تارمار

جوهر اومیبر درنك قساوت از عروق
حدت او میبر درنك شقاوت ازدمار

جوهر او میکند منع کساد از کاینات
حدت او میکند بیخ فساد از روزکار

جوهرش کدرت زداید از درون حادثات
حدتش ظلمت رباید از دل شبهای تار

گرزبیم حدتش بنود چرا اهل ضلال
بسته اند ز نار یکسر از طریق زینهار

شمع دین حق بود روشن زبرق جوهرش
دید نتواز ظلمت ظلم ازسواد روزکار

شادی وماتم دهد ازیك نظر بردو کرده
چون نماید روی خندرا درمیان کارزار

فرقهٔ خندنداز ایان فتحش قاه قاه
فرقهٔ کریندداز افات جرحش زار زار

فرقهٔ ازتف نار خدتش خواند نجود
ایت یالیتنی کنت ترابادر فرار

فرقهٔ از لطف آب جوهرش کویند بطبع
کاش این دنیا چوعقبی می شدی دارالقرار

جوهرش موجست وابش بحر وبرقش چون نهنك
زین نهنك وموج وبحر ازجان وسر دشمن فرار

تیغ چه چون نام او اید بفکر وخطرم
خامه دردستم بلرزد همچو دست رعشه‌دار

تیغ چه چون ماه تابان خوانمش آن ماه کو
باشد اندر چارفصل از روز وزشب شعله دار

کر نباشد مهر انور پس چرا ازیك نظر
میشود حکمش زمشرق تا سر مغرب کذار

اری او چون مهر باشد دست سلطان آسمان
آسمان دوران وسیر مهر راباشد مدار

یا کف سلطان چو خورشید است او چون ماه نو
ماه از خورشید این انوار کیرد مستعار

یا کف سلطان چو ابر و او چو برق ان برق کو
در یمینش عین نور ودر یسارش اصل نار

نور اورایك مکان همچون جنان یك روصفا
نار اورایك مقر همچون سقر یکسر شرار

مذهب اهل تناسخ فسخ شد زین نار ونور
کز بهشت ودوزخ روز قیامت یادکار

حکم این تیغ ازارادت کف سلطان نرارواست
جبر باشد کر بکویم هست اورا اختیار

کز سر تبریك وتشریفش بکردا کرد او
جمع شد افاق یکسر از کبار واز صغار

چند ساعت ره دوصف ایستاده برهم متصل
عسکر منصوره با ششخانهای نیزه دار

خو است روارد فلك بهر تماشا بر زمین
ره ینافت ازنیزها درجای خود شد شرمسار

رشتهٔ پروین کسیخت ازبهر دفع خجلتش
بر سر تیغ شهنشه کردان ساعت نثار

حشمت سلطان جوان کستاخی دیدازدست جرخ
غیرتش افزودو شد باشدت جودش دوجار

هر نفر رایك نشان بخشید ازخورشید ومه
ظاهرا مهر ومه کردون ازینها یادکار

در رکاب ان شهنشاه جهان ازجنب هم
صف بصف می امدند صاحب نشان ورتبه دار

از خطیبان و لبیبان وادیبان بی حساب
وز وزیران و مشیران و دبیران بی شمار

شیخ الاسلام وامام ومفتی وقضات شرع
صدر عالیقدر با سرعسکر گردون وقار

صدرچه صدر امین صدر کذین صدر مهین
فخر ملت چرخ عزت بخم اوج اعتبار

صدرچه صدرقدرقدرت محمد رشدی کو
شدزرای عالم ارایش جهان یکسر مسار

حکمت رسطو وسقراط وارستوی حکیم
نزد احکام حکم ارای او ناید بکار

طرح بنیان بلند عدل وقانون جهان
ازید معمار تدبیرش همی شد استوار

حبذا جاه صدارت رونق ارایش بود
این چنین صدر وطن پرور وزیر ذیقتدار

شیخ الاسلام انام {خیرالله} ان بحر علوم
کوز علم انورش کشته منور روزکار

شرق یافت از مشرق الانوار علمش ابتهاج
شمس الانوار حقایق شد زفضلش شعله‌دار

میکند در مجمع البحرین علم او شنا
چون عصام وفخر رازی وسیوطی صدهزار

مسند فتوی زذاتش یافت رونق بعد ازین
کرکنند شایان بود صنف موالی افتخار

چند ابیاتی بکو ای فکر بکر نکته سنج
نزد ارباب هنر باشد چو درشاهوار

در ثنای حضرت {مدحت} که اندر کائنات
قدر او بالاترست ازکنبد نیلی حصار

دین ودولت رابود تدبیر اوسد سدید
ملك وملت رابود شمشیر او روبین حصار

سد تدبیرش بود چون سد اسکندر متین
رای انواش بود چون مهر انور تابدار

رای انوارش کند رفع ظلام ظلم وجور
سیف تدبیرش کند دفع فساد از روزکار

از علو فطرش ارباب دانش بهره ور
وز سمو همتش اصحاب حاجت کامکار

چند بیتی هم زوصف «صفوت» عالی جناب
چون لوالی وکهر در رشتهٔ تحریر آر

خارجیه نانارى ان داور فرخ شیم
کوزرای وخامه اش قانون دولت استوار

از صفای صفوت طبع معارف پرورش
طبع ارباب هنر صاطح چو تیغ شهریار

بر امور داخل وخارج همی شامل بود
رای انوارش چو خورشید فلك برکوهسار

چند اشعاری دراوصاف «خلیل» پاشاهمی

چون گهر تنظیم کن ای خامهٔ عنبر نثار

ان مشیر مشتری تدبیر کز تدبیراو
عهد وپیمان وقوانین دول شد پایدار

جدول احکام عدل ومحور نظم دول
درکف تدبیر او گردد همی پرکاروار

درفنون دیپلوماسی نیست هم اقران او
این سخن روشن بود بر جمله اهل روزکار

حاصلی طول دو ساعت زین نسق لاینقطع
صف بصف می امدند اندر رکاب شهریار

ناگهان برخاست بانك سازو شیپور ودهل
یا صدای بربط ومسمار وچنك وموسقار

پس نمایان شد بچشم خاص وعام ظل اله
حضرت سلطان حمید ثانی والاتبار

سیف حیدر درمیان وتوغ شاهی برجبین
لطف مولا دریمن فوزو نصرت دربسار

پیش جاه وحشمت وعز وشکوه وشوکتش
عزت موری ندارد خسر و شهرت شعار

یا به پیش جود وعدلش برزبان کی اورند
نام جود حاتم ونوشیر وان نامدار

یا به پیش قدر اوکی دیگراید درسخن
بحث دوران جم واسکندر واسفندیار

یا به پیش قدر اوکی می تواند دم زند
از جلال وعزت ورفعت سپهر کج مدار

همچو مشت خاك بنماید بدوش گردباد
یا چو دودی می نماید کو براید از بخار

مهریا بگذرکه ناید مدح ووصفش وبیان
رو دعای اوبخوان از بارگاه کردکار

تا کند روی زمینرا خسر وخاورستان
ازدم تیغ سحر تسخیر او بی کارزار
سورهٔ انا فتحنا باد از تیغش بدید
ایت نصر وظفر ازرایته او اشکار •

م م
م

Fāzil, Mustafá

« مقدمه »

Dīn-i vatan ve milleti uğrunda

اون ایکی یاشنده قریم محاربه‌سنده پدرینك رفاقتنده
بولنه‌رق غازیلك عنواننی وسائر مبارزه میدانلرنده بر چوق
یارالقلر کوسترەرك روسیه مسئلهٔ زائله‌سنده محافظهٔ وطن ایچون
رتبهٔ شهادتی احراز ایدن ، میرلوا پدر عزیزم فیض الله پاشا نامنك
رحمتله یادینه وسیله اولور امینهٔ خالصانه‌سیله ناچیز خطراتی ،
بیوك وشانلی اردومزك فداکار ومجاهد حریت امرا وضابطانی
دلاورانه ، فدائی بر عسکر قرداشلرینك یادکاری اوله‌رق عاجزانه
اتحافه جسارت ایدییورم .

مخدومی

مصطفی فاضل

مصطفی فاضل
ینی کوی پوسته وتلغراف مدیری

« بسم الله الرحمن الرحيم »

ان الله اشترى من المؤمنين انفسهم واموالهم بأن لهم الجنة يقاتلون فى سبيل الله فيقتلون ويقتلون

ولا تقولوا لمن يقتل فى سبيل الله اموات بل احياء ولكن لا تشعرون

دين وطن وملتى اوغرنده افناى وجود ايدن غايت شجيع (برشهيدك مختصر تاريخچهٔ حياتيدر)

١٢٧٠ سنهٔ هجريه‌سنده‌كى قريم محاربه‌سنده اسپارته متمولاتندن حاجى آتش نام دلاور ، سپاهى عسكرينه سردار تعيين اولنه‌رق كربدلى محمد پاشانك قافله‌سنى محاربه‌يه سوق ايتديكى صره‌ده اون ايكى ياشنده بولنان مخدومى فيض الله ، پدرينك يانندن بر دقيقه بيله اوزاقلاشديريله‌مامش ، سيواستپولده سلستره‌يه برساعت مسافه‌ده (آيدمر) كوينك اوست طرفنده وقوعبولان بر محاربه‌ده سپاهيلرك سردارى بولنان پدرى ، حاجى آتشك رتبهٔ شهادتى احراز ايلمسنى متعاقب روس

قزاقلرينك قانجەلى مزراقلرندن عون حقله تخليص كريبان ايدرك اردو قرارگاه عموميسنه التجايه موفق اولمش ايدى . بوسندەكى بوبهادرك هرزمان وطن اغورنده ايثار نقدينهٔ جان ايدەجكنى، چشم تقدير ايله كورن سرعسكر مرحوم رضا پاشا وطنپرور، فيض اللهى جبههٔ صافندەپارلايان نور ذكادن استعدادفطريسنك، پارلاقلغنى كشف ايدرك براى تحصيل بروسه مكتب رشدى واعدادئ عسكريەسنه كوندرمش ايدى ، يتمش آلتى سنەسندە مكتب حربيهٔ شاهانەيه داخل اولان فيض الله افندى مكاتب مذكورەدە شهيد زادەوغازى ناميلەياد وشهرت بولمشيدى . ١٢٨٠ سنەسندە مكتب حربيەدن [مومى اليه مكتبدە ايكن كوز آغريلرندن مضطرب اولمامش اولسه ايدى اركان حرب اولمسى محقق ايدى]

پياده ملازملكيله نشأت ايتمش ، لياقت عسكريه وبسالت فطريسى سايەسندە آززمان اچنده ميرلوالغه قدر ارتقا ايلمش ، عثمانلى قهرمانلرندندر. مرأت مكتب حربيه نام اثرك ٣٤٤نجى صحيفەسندە نامى برلسان تقدير ايله ياد ايديلان ، اسپارتەلى غازى فيض الله افندى مكتبدن ضابطلكله چيقديغى زمان ، مرحوم نافذ پاشا معيتنده بولنەرق قانون ضابطلكنى احداث

ایتمش ، و ١٢ حزیران ١٢٨٣ سنه‌سنده ترفیعاً کریده عزیمت ایلمشدر که ، [قندیه‌ده فیض اللهی‌یه نامیله انشا ایلدیکی قله‌لر حالا موجود و معلوم آنامدر] تعقیب عصاته طابوریله مأمور اولدیغی صره‌ده رئیس اشقیایی الده ایتمك موفقیتنه نائلیتندن طولایی ؛ حکومتدن موعود عطیه‌یی المغله برابر بر درجه ترفیع رتبه ایله‌ده تلطیف اولنمش ایدی . بوصورتله کرید اغتشاشنه نهایت ویرلمسنی متعاقب نیسان ١٢٨٦ سنه‌سنده والی خالد پاشا ودرت طابوز عساکر عثمانیه ایله طرابلس غربه عزیمت ایدرك اوراده‌ده دوام ایدن نائرهٔ اغتشاشك تسکینی امرنده دخی سبق ایدن خدمات برکزیده‌سنه مکافاةً ینه بر درجه ترفیع ایله بکام بیورلمش ؛ و ١٢ کانون اول ١٢٨٦ سنه‌سنه مصادف رمضان بیرامی کیجه‌سی درسعادتدن حرکت ایتدیریلان متعدد طابورلرله برلکده یمنه بالمواصله ، اوراده‌ده بك چوق محاربات خونریزانه‌یه اشتراك ایلمش ؛ ومختلف موقعلرده واثنای حربده جبخانه وصویك فقداننه‌دن طولایی بر قاچ دفعه محو اولمق تهلکه‌لرندن قورتیله‌رق [یمن تاریخنه بر نظر] مشیرغازی ، احمد مختار پاشا حضرتلرینك معیتلرنده ، یمنك طاقتفرسا مزاحم سفریه ومحاربات الیمه‌سنه صوك درجه کوکس

کره‌رك ١٠ نیسان ١٢٨٧ ده [ریده] نام قلعه‌یی فتحه ، وقبیله رئیسنك وجود مفسدت آلودینی بالذات اذاله‌یه ، موفق اولمش ؛ بر آرسلان ایدی . ١٢٨٩ سنه‌سنده تلطیفاً بشنجی اردویه منسوب اوچنجی نظامیه الای‌ه‌قائممقام نصب ایدلدیکندن یمندن عودتله مذکور اردو داخلنده طرابلس شام موقع‌قوما-ندانی بولندیغی اثناده ، لازقیه جوارنده درزیلرله ، اهالینك وقوعه کتیردکاری منازعه ومصادمه تدابیر حکیمانه‌سیله ذائل اولمش ؛ ومیرمومی الیه خانه‌سنده هیچ بروقت راحت‌اوطور-مغه آلیشمامش ؛ رجنکاور اولدیغندن بوسنه‌هرسك‌وروس‌وقعه-لرینك ظهورنده‌همان محاربه‌یه اعزامنی دفعاتله استرحام ، وذاتاً اردوجه خدمات بسالتکارانه‌سی‌شایان مکافات کورلدیکی جهتله ، ٢ حزیران ١٢٩٢ تاریخنده اردوی مذکورك برنجی نظامیه آلاینه میرالای تعیین اولنه‌رق ١٤ تموز ١٢٩٢ ده صربیه یه عزیمت ، ٩ واغستوس ١٢٩٢ ده دخی‌علکسانچ اوزرینه حرکتله ١٣ آغستوس ١٢٩٢ تاریخنده وقوعبولان‌محاربه دهشتناکده صاغ قولنه کله پارچه‌سی اصابت ایتدیکندن قوماندان‌مشیر‌احمدایوب‌پاشا‌مرحوم‌برای‌تداوی درسعادته‌عودتنی توصیه ایلدیکی حالده [بنی ملت آنجق بوکون ایچون بسله‌دی

وبندن بو كون ايچون خدمت بكليور] يولنده مردانه ، ووطنپرورانه جوابلرله ميدان وغادن بردرلو انفكاكه ميل ايتميه‌رك ، آياق اوزرنده تداوى وقولى بوينده آصيلى اوله‌رق محاربه‌يه اشتراك ايلمش ؛ و ١٧ تشرين اول سنه ١٢٩٢ بازار كونى قيزيل تپه‌نك فتحنه ميسر اولمشدر :

٢٠ تشرين ثانى ١٢٩٢ علكسانجه‌دن حركت ونيش — صوفيه — روسجق طريقيله شمنى‌يه مواصلت ايتمش ؛ ومحاربه‌لرده ابراز ايلديكى فوق‌العاده شجاعت وخدمات دليرانه‌سنه مكافاةً مشير احمد ايوب پاشا طرفندن غايت تقدير آميز بر تلغرافله واقع اولان عرض واسترحامى اوزرينه ، ٢٦ كانون ثانى ١٢٩٢ تاريخنده عهده‌سنه ميرلوالق رتبه‌سى بالتوجيه اردوجه فدائيلكله كسب شهرت ، ونيك نام ايلمش ؛ اولمغله طونه جهتنه مأمور ايديله‌رك فريق عزيز پاشا ، رفاقتنه ويرلمش ايدى . وقتاكه هزارغراد جهتنده دشمن عسكرينك ظهورى خبر آلنور درحال كشفيات لازمه اجرا ايدلمك اوزره پك آز مقدارده پياده‌بر بلوك سوارى ويارېم بطاريه طوپى‌بالاستصحاب ، جهت مذكوره‌يه طوغرى يورويش اجرا ايدلديكى زمان قوتلى بر دشمن اوردوسنك ايلروله‌ديكى مشاهده اولنمش ؛

واوقدر جزئی بر قوتله محـاربه‌یه آتلمقدن ایسه،قدمه نظامنده رجعت وسپر بر محلده اخـذ موضعله قرارکاه عمومیه‌یه اخبار کیفیت،وکله‌جك امدادله محاربه‌یه مباشرت‌اولنمسی دهـا مناسب اوله‌جغنی ، مرحوم عزیز پاشـایه‌افاده ایتمسی اوزرینه ، مشار الیه‌حدت بیوره‌رق [سن قورقیور ایسه‌ك کیرو دونه‌بیلورسك] دیمش صاحب ترجمه غازی فیض‌الله پاشاده جواباً [دکل بنم کبی اون یکی یاشنده کوزی محاربه‌ده آچلمش ؛ ومکتبدن چیقار چیقماز برساعت بیله راحت 'وطوروب صیجاق چوربا ایچمیه‌رك هرآن عمرینی محـاربه‌لرده کچیرمش ؛ بر شهید اولادی ، حتی ناز ونعیم ایله بیومش بر عسکر بیله هیچ بر وقت‌محاربه‌دن کیرو دونمك عارینی ارتکاب ایتمز] دیدکدن صـکره آنجق بر چوق نواقصله برابر بویله کشف ایچون چیقاریلان بر قوۀ جزئیه‌نك کلیتلی ، مکمل بر دشمنله محاربه‌یه طوتیشمسی ، قواعد حربیه‌یه مخالف اولمغله برابر هرحالده مـوجب فلاکت عظما اوله‌جغنی بیان وقوۀ کلیه کلنجه‌یه قدر محاربه ایدلمامسـنده اصرار ایتمش ایسه‌ده بر درلو اقناعه وافهام مرامه موفق اوله‌میه‌رق نهایت ویریلان مارش ایلری ! قوماندا‌سـیله دها ایلك آتشده فریق عزیز پاشـا فوت اولمش ، وپدرم فیض‌الله پاشا — [والیوم

سواری فریقی بولنان حقی پاشا حضرتلری] که — اولوقت
بیکباشی ایدی ظن ایدرم — و بر قاچ ضابط یاره‌لنمش ودیکر
ضابطانله نفرات همان کاملاً دینه‌جك درجه‌ده جام شهادتی نوش
ایده‌رك عزیز پاشانك نارینه یانمشلر ایدی . ایکنجی آتشده دشمن
بالهجوم ، برسرعت برقیه ایله طوپلرك دیبنه قدر کانجه فیض الله
پاشا قولندن ، وبجاغندن مجروحاً یاتدیغی یردن قلنجیله صوك
مدافعهٔ نفسه موفق اولدیغی برصره‌ده قارننده جریحه‌دار اولمش
ایسه‌ده کندیسنی عسکره اوته‌دنبرو سوديرمك مزیتیله کسب
اشتهار ایلدیکی ملابسه‌سیله ، بر قاچ فدائی عسکر آرقداشلری
مشار الیهی ، صرتلرینه آله‌رق حفظ ربانیله میدان مبارزه‌دن
مباعدت ، وفرقه قرارکاهنه مواصلة موفق اولمشلر . [واولذمان
لاجل المعاونه وارنه جهتلرنده مصر عسکرینه قوماندا ایدن
ذات مصرلی رشید پاشا ایدی ظن ایدرم] بدرمك دوچار اولدیغی
حاله بیان تأثر وتأسفله حقنده بیوك بر لطفکارلقده بولنه‌رق
وارنه‌یه قدر حسن ایصالنه مروت ومعززاً واپوره ارکابنی
تسهیله بذل عنایت بیورمشلردی عائله‌مز مدیون شکراندر ، فیض الله
پاشا ایله اولوقت بیکباشی اولوب الیوم فریق بولنان غازی ، حقی پاشا
وایکی بیکباشی دها مجروحاً شو صورتله درسعادته مواصلتلرنده

پدرم بارادهٔ سنیه حیدرپاشا خسته‌خانه‌سنده تحت تداوی‌یه آلنمش ؛
ومذکور خسته‌خانه اطباسندن وولقوویچ تداویسنه مأمور ایدلمش
ایدی. بو دوقتور وولقوویچ ۱۲۸۹ تاریخنده قائمقام اولوب بیروت
خسته خانه‌سی سر طبیبلکنده بولنمش ایدی . پدرمك یارالغنی
بیروتدنبرو بیلور ایدی . روس محاربه‌سی اثناسنده حیدر پاشا
خسته‌خانه‌سنده اوپراتور سفتیله بولنیور ایدی . پدرم بر نقدر ، اوچ
یرندن مجروح ایدسه‌ده سلستره محاربه‌سنده شهید دوشن پدرینك
بیله هنوز انتقامنی تماماً آله‌مدیغندن متحصل تأثرله [دوقتور
رجا ایدرم شو بنم یاره‌لریمك بر آن اول چاره‌سنه باق که محاربه
ختام بولمازدن اقدم گیدوب براز دها شونلره صوپه آته‌یم
دیر ایدی . بو سوز دوقتورك اصلا خوشنه گیتمامش اولملی که ،
بر هفته صکره قولیده قطع ایدلمك اوزره آیاغنك کسلمسنه قرار
ویردی ونتیجه‌سنده وفات ایدر ایسه مسئولیتی کندیسنه عائد
اولمق اوزره بو بابده برده سند ویره‌رك سرای همایونیده باتأمین
اجرای عملیات ایتمش ایدی . صد هزار تأسف که عملیات
گیجه‌سی خسته‌خانه‌ده بولنمق اقتضای حالدن ایکن دوقتور وولقوویچ
بك اوغلنده‌کی خانه‌سنده بالین استراحته یاتلامش ایدی . حالبوکه
آیاغك قطع اولنان محلنی قصداً گوزلجه باغلامدیغندن قان

زياده‌جه بوشانمش ؛ وبونقصانیء عملیات ، مشار الیهك احوال صحیه‌سنه مأمور هیئت طرفندنده اعتراف ایدلمش‌ایدی . وبویله مهم ، ومسئولیتی درعهده ایدلمش برعملیات کیجه‌سی دوقتورك خسته خانه‌ده بولنه‌میوب خانه‌سنده کیف یتشدیرمسی ؛ ودیکر مأمورین صحیه‌نکده قانی دیندیرەمامەلری یوزندن برچوق دم ضایعاتنه اوغرایان شهید مغفورك پك‌چوق ضعیف دوشدیکی برزمانده اغلامیکز بن‌ذاتاً معزز وطنم ، سوکیلی ملتم ، اوغرنده وجودیمی ایکی درهم قورشوندن اسیرکه‌مامسنه کیجه کوندز جنـاب حقه دعا ایتدیکم عائله‌مز نزدنده مثل سـائر حکمنده اولدیغی جمله‌کزك معلومیدر . سزی مقدس وطنمك اغوش شفقتنه ، ملت نجیبهٔ عثمانیـه‌مزك مروت بی‌نهایه‌سنه ، وعسکر قرداشلرمك معاونت مردانه‌لرینه ، ترك ایده‌رك اصلا کوزم آرقه‌ده قالمیه‌جغی کبی ، کرید ، یمن وشرق تاریخلرنده‌ده نامم یازیله‌جقدرکه ، وطن فدائیسی اولان برعسکر ایچونده بوندن بیوك برشرف وافتخاراوله‌ماز ، دیدیکنه جناب حق شاهد عادلدر . بناء علیه دلیرانه ، وغایت شجیعانه حرکاتیله دین ، وطن وملتی اغورنده افنای وجود وبوصورت قهرمانانه ایله ترك دغـدغهٔ حیات ایدرك بك کنج ووجودندن تام استفاده ایدیله‌بیله‌جك

بوزمانده ١٢٩٤ سنه‌سنده اوتوز يدی ياشنده اولديغی حالده عازم
گلشن‌سرای جنان اولدی جدم شهيد حاجی آتش وپدرم
مغفوری جناب رب منان ، غريق لجهٔ غفران ايلدكجه بالجمله عسكر
قرداشلريله بو مادر نجيبهٔ عثمانيه‌يه عمر طويل و هر براموردهٔ توفيق
احسان بيورسون آمين.

« رحمهم الله عليه رحمة واسعه »

مدفنی حيدرپاشاده بيوك قبرستانده ويران سبيل جوارنده‌در

هو الباقی

ايكنجی اردونك فدائيسی وطن قربانی حضرت پاشاكه
شمشير قضای مبرم ايدی فرق اعدايه
عدوی تيره روز اولسه عجبمی روسيه
حمله‌كه چوق يوزلر آغارتمشيدی كيروب ميدان غوغايه
اولوب مجروح حرب اچره نهايت كسديلر پاين
آياقدن دوشدی اما سير ايدنٔ چوق قطع ايتدی پايه
نصل حق دستگير ايتمز آكا ساه شهيدانی

قولن كسمك ديلركن ال آندی بل مولایه
همان تاریخنی نظم ایلدم صافی مجوهرله
اوله یارب محل فردوس فیض‌الله پاشایه
سنه ١٢٩٤ الفاتحه

ان فی الجنة مأته درجة
اعدها الله للمجاهدین فی سبیله

شهید مشار الیه عمر [illegible]ذار اولدیغی محاربه میدانلرنده دائماً صف حربك برنجی قدمه‌سنده بولنور ، کوزینی زره قدر آتشدن صاقنماز ، غایت شجیع وغیور وطبعاً دخی خلوق ، مکرم بر عسکر اولدیغی صنف ارقداشلری وبتون مسلکداشلری ایله کند یسنی طانیانلرجه‌ده مصدقدر . ازجمله اوتوز سنه اول اون اوچ سنه ایچنده (میرلوا) رتبه‌سنی بحق احراز ایتمه‌سی کندیسنك مذیت عسکریه‌سنه ، ومجاهدهٔ وطنپرورانه‌سنه بردلیل کافی تشکیل ایتسه سزادر . وحتی مرحوم مشار الیهك محاربه‌لرده کوستردیکی فوق الحد شجاعت وبسالتی میرلوالق فرماننده دخی صراحةً مذکور ومسطور در :

— خاتمه —

دوقتور وولقوويچده اخانتنك ميدانه چيقه‌جغنی اكلايجه‌همان ترك خدمت ايدرك بلغارستانه فرار ايلدی . مرقومك باشنده ليمون قطعه‌سنده بر (اور) وار ايدی فس كيديكنده بك بللی اولميوردی هرنه صورتله استحصال ايتديسه درسعادت بلغار قپوكتخدالغی ايله كلديكی وقت باشنه شـاپقه كوزلجه يرلشمك ايچون مذكور (اوری) چيقارتديرمش (آرتق لابس قاسكت) اوله‌رق ديپلوماسی طريقيله ياپديغی هذيانلر ، چويرمديكی فرلداقلر . قالمامش؛ ومقدما نعمتيله پرورده اولديغی وسـايه‌سنده ميرالای رتبه‌سنه قدر ارتقا ايتديكی ، بو ملت نجيبهٔ عثمانيه‌مزك باشنه‌بر بلای معظم كسيلمش ايدی : بوندن تقريباً اون سـنه اقدم بر كون قلوبه كيدر ايكن بك اوغلی جاده‌سـنده كوندوزين من طرف الله بر بلغار طرفندن قارننه صاپلانان بچاغی كندی الی ايله چيقارمغه چاليشديغی بر زمانده وفات ايلديكی غزته‌لرده اوقونمش ايدی .

بو وجهله وجود مفسدتكارانه‌سـندن جناب حافظ حقيقی بو وطن معززی ، وملت نجيبهٔ عثمانيه‌مزی محافظه بيوره‌رق شهيد مشارٌ اليهك ! انتقامنی آلدی بو وجهله ده عدالت الهی ! يرينی بولدی :

— جناب ذوالجلال حضرتلری دائمـا عزيز ذو انتقامدر —

Feylesof Rıza Tevfik Beg

فيلسوف رضا توفيق بك

سوزمه.. اعاظمنی تقدير ايده‌مه‌ين ملتلر محكوم اضمحلالدر .)ديه فرياد ايدن وحقيقتده بك طوغری سويله‌ين بر حكيم شهيرك بوجمله‌سيله باشلايورم .
تاريخ، او بيوك كتاب حقيقت بزه كوستريورکه اعاظمنی تقدير ايده‌مه‌ين دها طوغروسی او بيوك دماغلردن استفاده ايتمه‌نك يولنی اوكره‌نه‌مين ملتلر ، قوملر ، حكومتلر برهيچستان ماضی‌يه طوغری سقوط ايده‌رك عدمه قاريشمشلردر .

بن ظن ايده‌رم‌كه برملتی ؛ شانيله ، شرفيله وقار وحيثيتيله يشاتان مجهز اردولرله سيار قلعه‌لر ، بيوك دماغلردر .

بر ملتك اعاظمی نه قدر چوق اولورسه او ملت اوقدر بختيار ومسعود اولور .

چونكه ؛ مدنيتی ، انسانيتی ، فضلی ، سياستی تمثيل ايدن يالكز تمثيل دكل بالفعل تطبيق ايتديرن ينه او بيوك دماغلر ، عالملر ، فيلسوفلردر .

ايتاليا طرابلس غربك سينهٔ هجرانه قحبه‌جه كولله‌لر ياغديرركن ، بو حركات خونخوارانه‌سندن طولايی سوقاقلرده شنكللر ترتيب ايتديرركن ؛ حكومتنك ظلمكارلغنی شدتله تقبيح ايدن بر ايتاليان دماغی چيقماديمی؟
كندی حكومتی ؛ كندی ملتی بك مسعود ايكن

زواللی وطنمزك برپارچه‌سنه ایدیلن بومباردمانلردن پارسك هردرلو قسوتدن‌عاری محیطنده متأثر اوله‌رق مدنیت نامنه فریاد ایدن ؛ انسانیت نامنه باغیران بر [ژان ژوره‌س] له‌بر [پیه‌رلوتی] چیقمادیمی ؟

بومحترم سیمالری حقسزلغه عصیان ایتدیرن علم وعرفان ؛ دکلده نه ایدی ؟

ایکی مقاله‌سیله هجرانمزه معناً اشتراك ایدن هم‌ده ایتالیان‌قورصانلری طرفندن توقیف‌ایدیلن صلیب احمر هیئتمزی تخلیصده حکومتك‌معاونتی تأمین ایتمه‌دیمی؟

نم برشیئه ایمانم وارسه اوده بیوك بر دماغك منتظم براردو قدر ملتنه خدمت ایده‌بیله‌جکیدر .

ایشته طبیعتك بو خصوصده پك آز لطف وعاطفتنه اوغرایان‌بو ملتك اعاظمی ؛ عالملری، ایچنده [دوقتور رضا توفیق بك] فضلك ؛ علمك برهالهٔ شان وشوکتی ؛ بیوك برسیمای فضل وعرفانیدر .

[رضا توفیق] بکی بیوك برمسلکداشم، طبیعه‌نك یتشدیردیکی بر اولاد مدار افتخار اولدیغندنطولایی تبجیل ایتمه‌یور .

برهیکل ناموس مجسم، بر آبدهٔ فضل عرفان‌اولدیغندن دولایی تبجیل ایدییورم .

کوکلم ، ایسته‌یورکه بو وبو کبی ذواته هرکس حرمتکار اولسون .

[رضا توفیق] بکه ناموس مجسم دیدم . اونی!
هرزمان دیه جکم. معزز خواجه ملك توقیفنك ایکنجی
کونی حبسخانه یه کیتمش وتأثراتمی عرض ایتمشدم.
فقط اورادن دها متأثر عودت ایتدم .

چونکه او بیوك [رضا توفیق] یوم فلاکتی ایچون
[ایکی لیرا] بیله ایدینامه مش؛ عائله سنی ؛ منفعتنی هیچ
برزمان دوشونمه مش و بنم یانمده احباسندن برندن
[ایکی لیرا] آله رق عائله سنه کوندرمشدی .

بن ! ناموسك بو علوی لوحه سی ؛ شرفلی
منظره سی قارشوسنده آغلامش؛ ایچین؛ ایچین آغلامشدم:
او [رضا توفیق] که النه هردرلو فرصتی کچیرمش،
انقلاب[۱] اردوسنك باش قوماندانی اولمش، برزمانلر
استانبول حاکمی اولمش ،یئه اون پاره صاقلایه مه مش
یوم فلاکتی ایچون ایکی لیرا ایدینه مه مشدی . حالبوکه
انقلاب اردوسنده کی بعض حمیتلی !!!. ! ارقداشلری
لاستیکلی عربه لر ایچنده کزیبور ، جکلر، باتقنوطلرله
اوینایورلر .

[*] دوقتور بوندن یکرمی سنه مقدم ساحهٔ جهد وجداله
آتیلمش وحکومت مستبده نك تضییقندن شکایته باشلامشدر.
(رضا توفیق بك) ایلك قونفه رانسلرینی صالقمسکود قهوه لرنده
طبیه طلبه سنه ویرمشدر . تابوزماندن باشلایان بومجاهده بو
کونه قدر دوام ایتمش وقطعیاًده دوام ایده جکدر . کندیسی
کنج ودینجدر. (رضا توفیق)انقلابدن سکز آی اول مجاهد محترم
مرحوم مانیاسی زاده رفیق ورزی ناظر حاضری بها بکلرك

ای قارئین کرام !شیمدی صورارم :

هانکی قبادایی بومتانتی کوسترمش ؛ هانکی مرد بولیرالری تەبەرلە چالشمش؛ متمادیاً چالشمش؛ یالکز وطن ایچون اوغراشمشدر .

ینە هانکی وجودکە ؛ [رضا توفیق] کبی بیوك برناموسلە بوندندە کوچوك اولمەین فضل وعرفانی وجودندە جمع ایتمشدر .

[رضا توفیق فاضلدر .] ظن ایدرم کە بوحقیقتی هر کس تصدیق ایدر .

ایتمەینلرە خطاب ایدییورم !

رضا توفیقك فضلنی ، علمنی آکلامق ایستەینلر انکلترەدە نشرایتدیکی کتابلری اوقوسون. [آثارینك لیستەسی صوك صحیفەدە]

قونفەراسلرینی دیکلەسون !

اوت ! آثار مطبوعەسی پك آز ایمش !اعتراف ایدییورم . فقط ینە دییورم کە ؛ اعتقادمجە اصل رضا توفیقی یوکسلتن آثارینك پك آز اولمسیدر . چونکە

دلالتیلە اتحاد وترقی جمعیتنە کیرمشدر . مجاهد ارقداشلریلە تشریك‌مساعی ایدن دوقتورەاوصرەلردە پك‌چوق وظیفە تحمیل ایدلمەمشدی. حتی پرنس‌سعیدحلیم پاشا پارسدن (رضا توفیق) احمدرضا بکلە برابر نشریاتدە بولنمق اوزرە دعوت ایتدیکی حالدە (رضاتوفیق) ك استانبولدن آیرلمسنە ارقداشلری موافقت ایتمەمشلردر. (فرەزوویك) دە اجتماع ایدن شانلی ارناوودلرك

فضل صاحبی اولمق فرانسزجه‌دن کتاب ترجمه ایتمك، انکلیزجه‌دن نقل ایتمك دیمك دکلدر. مؤلف اولمق؛ اونك بونك فکرینه دلاللق ایتمك دیمك دکلدر.

بکا اویله کلیورکه مؤلفلك، محررلك کندی طویدقلرینی، کندی تجربه‌لرینی، کندی نظریه‌لرینی کتاب حالنه قویمق واونی بورسهٔ فضیلت وعرفانده قبول ایتدیرمك دیمکدر. یوقسه موافق خطیب افندیلردن بریسنك دیدیکی کبی [رضا توفیق] ده فقر فضیلت موجود دکلدر. رضا توفیق فقیردر. فقط بو فقری فضیلتده؛ علمده دکل ثروتده‌در. ایشته؛ [رضا توفیق] ده بر نقصان واردر. اوده دیدیکم کبی یالکز فقر ثروتدر.

ارتق اعتراف ایده‌لم که؛ رضا توفیق هر شیدن محروم اولان بو وطنده بیوك وقیمتلی بر اولاددر. بن امینم که؛ کنجلك بیوك ومحترم سیمالری تقدیس ایده‌جك وآتیلان هر درلو سنك تعریضی رد ایده‌جکدر. بز کنجلره دوشن وظیفه بودر.

چونکه استقبال بزم! مسئولیت بزم! خدمت

[١] «فکرت» بیوك توفیق «رضا توفیق» اوزرینه اولتیماتوملری واوقداشلری استانبولده فوق العاده فعالیته باشلامشلردر. طالعك پك بیوك لطفنه مظهر اولان «١٠» تموز انقلابمزده «رضا توفیق» و «سلیم سری» بکلرك بلوقلری استانبولی محافظه ایتمش

[١] بر رساله‌مزله بو بیوك ادیبك حیات خصوصیه وسیاسیه‌سنی یازه‌جغز.

بزم !.. شرف بزم !...

سوزمه خاتمه ویرمزدن اول مقدمه‌یی تکرار ایدییور ودییورم که [اعاظمنی تقـدیر ایتمه‌ین ملت محکوم اضمحلالدر] .

حیات خصوصیه‌سی

دوقتورك پدری خواجـه محمد افنـدیدر وکه‌ فا ارناوودلرندر؛ بویوك پدری (دبره‌لی احمـد طورمش بلوکباشی) نامنده برسرکرده ایدی که حکومت طرفندن ووردورلمشـدر . دوقتورك پدری فلسـفهٔ شرقیـه‌یه ومنطقه اطرافیله واقف بر معروف آدمدی . فلسفه مراقنی رضا توفیقه پك کوچوك یاشنده باباسی ویرمش وبالذات تربیهٔ فکریه‌سنی درعهده ایلمشدی . رضـا توفیق تماماً باباسنه بکـزر هم شخصاً هم مزاجاً !...

پدری مدرسه‌دن یتشمشدی کلیبولیده مدفوندر.

والده‌سی چرکسدر و (شاپسی) قبیله‌سـندندر.

پدری اونی صاتون آلمش وتزویج ایتمشدی .

دوقتور ایلك تربیه‌سنی باباسندن کورمش ومسقط

وهیچ برکیمسـه‌نك بورنك قانامسـنه میدان ویرلمه‌مشدر . اتحاد وترقی جمعیتی بومأمول ایده‌مدیکی موفقیتندن شاشیرمش ارتق تشـکیلاتنه قویولمشدی . ایشـته (رضا توفیق) اك ولوله‌لی ، اك بحرانلی زمانده استانبولك امور انضباتیه‌سنی درعهده ایتمش ودور سابق رجالنی طوپلادیغی کبی حتی عبدالحمیدی بیله معاونتنه محتاج ایتمشدی. عبدالحمید بیوك بر آدم اولدیغنه قانع

رأسی اولان جسر مصطفی پاشا قضاسندن (پدری اوراده قائمقام ایمش!) درت یاشنده برچوجوق ایکن چیقمش ایدی . روس محاربه‌سندن براز اول استانبولده بولونمشلر ومهاجرتك سفالتنی رأی‌العین کورمش اولان رضا توفیق یدی یاشندن بری سفالت بشریه‌یه قارشی روحنده براذا حس ایتمکه باشلامش واستبدادك محاربه‌نك الك حرارتلی برمعارضی اولمشدر.

سلطان عزیز وقعه‌سندن براز اول (موسوی آلیانس) مکتبنه کیرمش وپدری‌ده اوراده ترکجه وعربجه معلملکنی درعهده ایتمشدی . فرانسزجه ویهودیجه‌یی اوراده اوکرنمشدی . درت سنه اوراده متمادی تحصیل کوردی . صوکره پدری ازمیدمدعی عمومیسی اولدی اورایه کیتدیلر . والده‌سی اوراده قضارا وفات ایتدی عائله پریشان اولدی . صوکره کلیبولی‌یه عینی مأموریتله کیتدیلر. رضا اوراده دکزلرك قیرلرك کوزللکنه مفتون اولمغی اوکرندی وغایت سربست وفعال وخشین بر حیات کچیردی . صوکره سلطانی‌یه کیردی ایکی سنه صوکره یارامازلق سببیله

اولدیغی رضا توفیق سراینك انتظامنه ، عسکرلرینك تفتیشنه مأمور ایتمشدی .

او صره‌لرده مطبوعاتده بونی مؤید عبدالحمیدك برده تشکرنامه‌سی نشر ایدلمشدی . بیزانس بیوك مصیبتلر ایچنده صارصیلیر ایکن (رضا توفیق) هرطرفه قوشیور . بك آز اولان قوتی بك بیوك کوستریور واستانبولك آسائشنی

طرد اولوندی . ینه کلیبولیده پدرندن تحصیله دوام ایتدی رشدیه‌یی اکمال ایلدی . تکرار استانبوله کلدی ملکیهٔ شاهانه‌یه کیردی . درسلرینه کندی بیلدیکی کبی انتخاب ایتدیکی کتابلردن اوقوردی وادبیاتدن، کتابتدن دائما برنجی چیقاردی. فقط غایت یاراماز واداره‌یه قارشی عاصی اولدیغی ایچون جزادن قورتولمازدی . حتی اوتوز اوتوز بش هفته اذنسز قالدیغی واقعدر . نهایت کمال بکك شعرلرینی وبالخاصه رؤیاسنی طلبه‌یه خطابه صورتنده اوقومقده اصرار ایتدیکندن ومکتبده بر غزته چیقاردیغندن ناشی (سرکشلکندن طولایی) طرد اولوندی. اوسنه پدری وفات ایتدی یاننده اوغلی بولنه‌مدی . بر سنه صوکره طبیهٔ ملکیه‌یه کیردی . ایکی سنه صوکره ضبطیه نظارتندن توقیف ایدلدی طرد ادلدی صکره تکرار قبول اولوندی صوکره بردفعه دها قیدی ترقین اولونوب ینه قبول‌اولوندی نهایت شهادتنامه‌سنی آلدی؛ فقط طبابت هوسنده دکلدی . طبیهٔ ملکیه مجلسنه‌اعضا نصب اولوندی اعلان حریته قدر اوراده قالدی .

محافظه ایدیوردی . (رضا توفیق) عینی زمانده مشروطیتی بیلمیان‌اهالی‌یه وعظ‌ایدییور ، تیاترولرده قونفرانس ویرییور. کندینه یالکز کندینه مخصوص اولان بلاغیتله هرکسی مشروطیت بایراغنك آلتنه طوپلایوردی . خیالمزده طاتلی برلوحه تشکیل ایدن یاد تحسرله بزی اوزه‌ن او فیضناك ،

رضا توفیقك برادری احمد نظیف اون بر اون ایکی سنه اول فؤاد پاشـا وقعه‌سـنده بکراغا بلوکنه آتلمش واوراده نهایت کندینی آصمشدی. مرحوم ملازم‌اول ایدی . رضـادن اوچ یاش قـدر کوچوك ایدی وعزت نفسنه مغلوب ناموسـلی آغیر باشلی بر ضابط ایدی . اونك‌ده فطرتاً فلسـفه‌یه مراقی وار ایدی . حتی فره‌جکده توقیف اولوندیغی زمان اسکی عرب فیلسـوفلرینك آثارینی تتبع وضبط‌قیود ایله مشغول بولمشلردی .

(رضاتوفیق) ك بو دور دلاراده محبوسیتی عمرنده دردنجی دفعه‌سیدر. کندیسی کوچوك یاشـندن بری فوق‌العاده برحیات کچیرمشـدر. حالاده قوتی برکالدر ونیتی بردوامدر.

بویوك فیلسـوفك حبسخانه‌ده یازدیغی کنجلره صباح انتباهنی عینا بورایه برقیمت تاریخیـه وادبیـه اولمق اعتباریله نقل ایدییورز رباب نومرو ٥

صباح انتباه

مسافر ، فقط مجرم بر مسافر کبی اشغال ایتمکده

او حر کونلر (رضا توفیقك همتیله یشامشدی . ظن ایتم که (رضا توفیقك) ادرنه مبعوثی اولدیغنی بیلمه‌ین بولنسون . ایشته قوجه فیلسوف مجلس‌مبعوثان کرسیلرنده بو ملت‌ایچون، بووطن ایچون باغرمش ، انقلابی یاپان جمعیتك ، مشروطیتك مدافع بی امانی،بایراقداری اولمشدی . فقط چوق چکمه‌دی .

اولدیغمز اوداده بر کیجه‌نك نه‌شاعرانه ، نه‌ساحرانه جلوه‌لری وار ! . . . برمدت ولوله‌ٔ حیات ؛ صکره مستریح برسکوت ! . . . دها صکره سلطان احمد جامع شریفنك قدسی قبه‌لری اطرافنده نشئه‌ٔ مهتاب ایله مشافهه ایدن سحر انکیز کولکه‌لر وار . وقیملدانیورلر . فقط بوعلوی منظره‌نك اك کوزل آناث جمالی ، طلوعدن اولکی حالیدر . بن هر صباح أذان ایله اویانیورم وکندمی بشقه بر مملکتده ، بشقه بر عالمده صانییورم .

حی علی الفلاح ! . . .

تنبیهی ، بوتون اعصابمی رعشه‌دار ایدییور . ذهنم بوبوتون اویانیور :

اوت ! . . فلاح ایچون چالیشیورز . فلاح ایچون انتباه لازم ! . . .

ارتق برمدت دوشونیورم ؛ تاریخ مدنیتده فلاح دورلرینك صباح انتباهنی ، معنویات عالمنده تجلی ایدن برطلوع لوحه‌سی کبی کورییورم . اوصره‌لرده سلطان

بتون امیدلری سقوط ایتدی . بتون امللری سرابه قاریشیوردی . خطالر ، قانونسزلقلر دوام ایدییور ، (رضا توفیق) اونلری اصلاحه چالشیور وخارجه هیچ آکلاتمه‌مغه سعی ایدییوردی . حتی رضا توفیق انقلاب اردوسنك اك فداکار اولادلرندن بریسندن عیناً شو سوزلری ایشتمشدی : قونوانسیونل دورندن صکره ته رور دورینك دوامی لازمدر نه یاپه‌لم .)

ارتق دها چوق دوام ایده‌مدی . او حمیتلی قلب صبر

احمد مدرسه‌سنك وقور ومتفکر قبه‌سی، بوتون خطوط وشمائليله تعين ايتمكه باشليور . صباح نورينك نازنين غمزه‌لری، طبيعتده دور انتباهك ياقلاشمه‌ده اولديغنی درلو ادالرله تبشير ايدييور . بيلمم نيچون اوزمان بر خضوع وخشوع ايله كنديمی، موقعمی ، شخصيت معنويه‌می دوشونمكدن‌ده قورتوله‌ميورم ! ؟ ظن ايدرمكه انسان قوای خلقتك ، فيض طبيعتك ، اك زياده احتشام ايله تجلی ايتديكی زمانلرده كوچكلكنی حس ايدر ! . . .

آثار علويهٔ قدرت حضورنده بو خشوع. انسانده اك طبيعی ، قديم واك قوی بر حسدر . قارشمده‌كی منظرهٔ قدسيه‌نك الهاميله بو حس جلی‌نك قوتنی بن بو كونلرده وجدانمده شدتله طويمقده‌يم . حتی از يلمكده‌يم .

نور، يواش يواش نار شكلنده كورنمكه باشليور. عاقبت ناظر اولديغم مدرسه قبه‌سنك صاغ طرفندن اولانجه جلال عظمتيله كونش بليرييور . حزمات انواری هرطرفه نفوذ ايدوب كيرييور. او آنه قدر

ايده‌مدی. اورته‌يه آتيلوردی. هيچ بر آرقداشنی دوشنمدی. هيچ بر كيمسه‌نك رجاسنه قولاق ويرمدی . حبسخانه بودروملرندن قورقادی . « وطنمه خيانت ايدن اولادمده اولسه محو ايده‌رم ديدی » . وبو صورتله مخالف اولدی . (رضا توفيق) ارتق دوشنيوردی . مملكتی قورتارمق ، كمی ديز كينه آلوب كيدن حكومت اتحاديه‌يی طوردیرمق ،

قارا کلقده قالان مدرسه پنجره‌لری ، طبقی اویقودن اویانان کوزلر کبی پارلداماغه باشلیور.

بو انتباه لوحه‌سی نه بویوك ، نه محتشم بر منظره‌در !..

بن او آنده شعرای صوفیه‌نك (نور وجود) حقنده یازمش اولدقلری اشعاری تخطر ایدوب اوقویورم . علی الخصوص محمدشیرین مغربی‌نك :

« آفتاب وجودکرد اشراق »

« نور او سرتسر کرفت آفاق »

بیتیله باشلایان او امثالسز ترکیب بندینی یکیدن اوقویورم .

بو شیلری بویله دوشونه‌بیلدیکم ایچون نه‌قدر ذوق‌یابم،.. نه‌قدر بختیارم. اونی ایستدیکم کبی هیچ بر وقت تعریف ایده‌میه‌جکم صانیرم .

لکن اصل ذوق بونلردن (سمبولیزم) معناسی چیقاروب اونك ماهیت شعریه‌سنی درك ایتمکده‌یم .

اوت بو مملکتده ، بو کوزل ، بو سویملی وطنك افقنده ، البت کونش طوغه‌جق !... البت بر صباح

وطنی ساحل سلامته چیقارمق لازمدی .

کندیسی کبی قلبی عشق وطنله چیرپنان ارقداشلرینه التحاق ایتدی . عدالته صوصایان مملکتده بر قانون دوری آچمق ایچون حریت وائتلافك محتشم سنجاغنی عثمانلی آفاقنك سینهٔ پرو عدینه دیکن اللردن اولدی .

انتباه اوله‌جق !.. ومطلقا (عرفان وعلم) قبه‌سنك
آرقه‌سندن كونش طوغه‌جق !..
بن آنجق بر مؤذنم!.. سزه وجدانمك نداسی بودر:
ای كنج وجوانمرد اولادلر !... ای وطنك
امید استقبالی اولان مفكره‌لر !.. اویومایك !...
حی علی الفلاح !..
— حبسخانهٔ عمومی ؛ ٢١ شباط ؛ ٣٢٧
فیلسوف
رضا توفیق

فیلوسفك بر دیوانی

فلاكت باغنی كزدم سرسری
فریاد وزاری طویان قالمه‌مش
آرادم او شاهین یكیت ارلری
یاتدقلری یردن نشان قالمامش

قپولر قپانمش ، باجالر تونمز
كیمسه‌جك او چولده بر قیون كوتمز
اغاجلر قورومش بلبللر اوتمز
بایقوشلرده بیله فغان قالمه‌مش

كللری صولدرمش كدر یاشلری
قاره‌لر بورومش یاسلی باشلری
كویلری قوشاتمش مزار طاشلری
سه‌سیمه سس ویره‌ن بر جان قالمه‌مش

طالعك او يامان قانلى اللرى
اشندن آيرمش هپ كوزەللرى
شهيدلرله طولمش غربت ايللرى
قان آغلامدق بر جوان قالمامش

خاندان كشيلر هپ يوقسول اولمش
دشمن قپوسنده باغلى قول اولمش
او نازلى كاينلر شمدى دول اولمش
جمعيت طاغلمش ، جانان قالمامش

هيچ آكيلمز اولمش آنالر آدى
بشيكده براقمش آنا اولادى
قيرلمش يتيمك قولى قنادى
ظلم پنچەسندن امان قالمامش

دشمنك ستمى يوركلر ازەر
بو قهر ايله آدم جاننددن بزەر
كلشنده يبانجى كوپكلر كزر
ارلر ميداننده انسان قالمەمش

سر حق آشكار هر بهانەده
كل بيترمى ارتق بو ويرانەده
شوخراب اولەسى ماتمخانەده
بزدن اوزكه غريب مهمان قالمامش

هی رضا ! نه عجب سودایه دوشدك
اصلی، فصلی یوق بر دعوایه دوشدك
وطن اوغرنده بیك بلایه دوشدك
هپ مزارلق اولمش وطن قالمامش [*]

کانون اول ۳۲۲ بیك حلیم پاشا یالیسی

[*] بو منظومه دور سابقده استبدادك ویردیکی عذابی تحفیف ایچون بر غریب اکلنجه اوله‌رق عاشقلر طرزنده یازلمشدر .

منتشر آثاری شونلردر :

بعض جرائد معلومه‌ده منتشر مقالات فلسفیه واجتماعیه‌دن صرف نظر ایدیلنجه باشلیجه اثرلری شونلردر :

مذاهب صوفیه‌دن (حروفیلر) حقنده بر کتابکه مشهور مستشرق (کیب Giblb) ك سلسله‌سنده طقوزنجی جلدینی تشکیل ایدر. بونه‌براثر یازمقلغی رضاتوفیقدن مستشرق مشهور eynard a... ... التماس ایتمش ایدی . اثر والتماس اوزرینه یازلمش ومذهب مذکورایله Néoplatiousme پرنسیپلری ارەسنده کی رابطه‌لر دلائل قطعیه ایله اثبات اولنمش ویهودی قابالیزمی ایله علاقهٔ اصلیه‌سیده تعریف واثبات ایدلمشدر. فقط مسوده‌سی فرانسه‌یه کوندرلدیکی زمان مستشرق

مومی الیه برمدت جزئیه ظرفنده وفات ایتمکله کندیسنه مسوده اعاده ایدلمشدی . صکره عقیب انقلابده دوقتورك صمیمی دوستی مستشرق فاضل پروفسور براوون اومسوده‌یی آلمش و Clemant H vrat نام فرانسز مستشرقنه کوندرمشدر. کتاب دوقتورطرفندن فرانسزجه اوله‌رق قلمه آلنمشدی .

انکلتره مستشرقیندن متوفی (میستر کیب)ك یازمش اولدیغی تاریخ ادبیاتك صوك والتنجی جلدی یازیلمه‌دن مؤلفی وفات ایدنجه بر هیئت مستشرقیندن مرکب اولان متولیلر جمعیتی بوکتابك اکمالنی دوقتوره حواله ایتمشلردی . دوقتور بو اوغورده اوچ سنه چالشمش ودرتیوز اللی صحیفه‌لك بر کتاب وجوده کتیرمشدرکه کمال بك مرحوم دخی داخل اولدیغی حالده فجر آتی مکتبی‌ده شامل اولان صوك دورادبی‌نك کافهٔ صفحاتنی جامعدر .

فقط (تصوف) حقنده مفصل ومدلل براثری ایله (subjectivisme) نامیله صرف فلسفی دیکر بر اثری واردرکه طبع ایدلمك اوزره‌در .

بوكتابيله بر مدت جريده‌لر قنده وفات ايتكله كنديسنك
مسوده اعاده ايدلمشيدى . صكره عقب انقلابده
دوقتورك صميمى دوستى مستشرق فاضل پروفسور
[illegible] اوصوده‌يى آلمش و Clement Huart نام
فرانسز مستشرقه آويقه‌مشدى . كتاب دوقتور طرفندن
فرانسزجه اوقوقى قلمه آلمشدى .

انكلتره مستشرقيندن مشهور (ميستر گيب) انكليزجه
يازيلى تاريخ ادبيات عثمانيه‌سنى و التنجى جلدى يازمه‌دن
مؤلفى وفات ايدنجه بر هيئت مستشرقيندن مرتب
اولان مؤلفلر حقيقى بوكتابك اكمالى دوقتوره حواله
ايتمشلردى . دوقتور بو اثرده اوچ سنه چالشمش
ودن بوراده الى صحيفه‌لك بر كتاب مسوده تنظيم ايتمشدى كه
[illegible] داخل اولدى [illegible]
[illegible] شامل اولان مسوده دوقتورك كافه
صحيفه‌لرى ضايعدر .

فقط ([illegible]) حقنده مفصل و مدلل بر اثرى
ايله (subjectivisme) ناميله صرف نفسى ديگر بر
اثرى واردر كه طبع ايدلمك اوزره‌در .

3 1761 09625410 7

PL
248
M478
C8
1876